

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII., Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 16.

Sobota 25. februarja 1928.

Leto III.

Petindvajset let.

Ob obletnici smrti sodruha Franceta Železnikarja.

Rojen 1. XII. 1843. — Umrli 23. II. 1903.

Slovensko delavstvo se te dni spominja moža, ki je za socialistično delavsko gibanje markantna osebnost — Franceta Železnikarja. Spominja se ga v dnevih, ko je poteklo od njegove smrti četrto stoletje.

Delavsko gibanje v osemdesetih letih preteklega stoletja ni bilo strogo politično gibanje v današnjem smislu. Radi splošnega preganjanja in nesvobodnega kretanja se je delavski življenj zbiral v izobraževalnih društvih, iz katerih se je šele polagoma izcimilo strokovno in pozneje tudi politično gibanje. Matica delavskega gibanja je bilo Delavsko izobraževalno društvo v Ljubljani. Iz tega društva so izšli vsi poznejši pokretaši, agitatorji in organizatorji socialističnega gibanja na Slovenskem: predvsem seveda Železnikar, Kordelič, Grablovič, Bajda, Tekavc in še mnogo drugih. Od navedenih živi še danes s. Tekavc in deluje v delavskem gibanju.

Dasi je postala Avstrija ustavna država z društveno in zborovalno svobodo, vendar kretanje delavstva ni bilo svobodno. Režimski vohuni in birokracija so v vsakem koraku delavskih društev videli »zaroto« proti režimu. O tem priča lepa vrsta manjših in večjih procesov, od katerih je najbolj znan Železnikarjev proces.

Preganjanje pa ni obrodilo sadov, ki si jih je zaželel režim: uničiti gibanje delavcev. Nasprotno: ravno v teh časih so se pojavile najmarkantnejše osebe, med katerimi je omeniti s. Železnikarja v lepi vrsti drugih delavcev, ki so polagali temelj delavskega socialističnega gibanja na Slovenskem. Bili so to ss. Železnikarjem vred povečini delavci, ki so več let živeli tudi v tujini in se pravzaprav tamkaj navzeli socialističnih idej. Delavsko gibanje na Slovenskem torej ni bilo nikakor samostojno gibanje, temveč del splošnega valovanja v evropskih državah in končno le odmev socialističnega gibanja v Nemčiji, Franciji in drugod.

Tako je bilo tudi s s. Železnikarjem. Sam je potoval mnogo po svetu in brezdomno je nanj vplivala tujina. Osebnost se je udeleževal bojev ob Pariški komuni leta 1871 v Parizu in kot izgnanec se je vrnil iz tujine po Pariški komuni domov. Tu je širil pridobljene ideje dalje in zbral okoli sebe krog pristašev. Ne samo v Ljubljani, temveč tudi po drugih krajih je mnogo potoval. Med poli-

tičnimi nasprotniki je vzbudil strah in splošno so ga nazivali »rdečkar«.

Na odkritem polju se ga ni nobeden od političnih nasprotnikov upal lotiti. Zato pa so bile denunciacije pri političnih oblastvih vedno pogostejše. Ta zahrbtna denuncijantska gonja se je končala z znanim in velezanimivim Železnikarjevim procesom. Obsojen je bil vsled »velezidaje« na 10 let težke ječe, od katerih je obsedel le 8, za 2 leti pa je bil pomiloščen. Obsodba je bila izvršena v Celovcu, ker ga ljubljanskemu sodišču niso upali režimski krogi prepustiti v bojazni, da bi bil oproščen. Pod močno ekshorto so ga vklenjenega z ostalimi obsojenci iz vrst njegovih sodrugov odpeljali iz Ljubljane v Celovec, iz Celovca pa je bil po obsodbi odpeljan v Suben.

Po prestani ječi se je vrnil v Ljubljano, kjer je zopet pričel delovati v gibanju. Oživil je gibanje, v katerem je po njegovi obsodbi zavladalo mrtvilo. Vendar tista sila ni bil nikdar več: ječa ga je strla duševno in telesno in skoro 60 let star je šel 23. februarja 1903 prostovoljno v smrt.

V času, ko je s. Železnikar hiral, pa je delavsko gibanje vendarle napredovalo in si znalo najti mož, ki so mu v dobi preizkušenj bili vodniki. Saj je v l. 1896 že deloval v delavskem gibanju s. Mlinar, ki še danes aktivno sodeluje in usmerja delavsko politično gibanje v Sloveniji. Poleg njega se je zbirala v tedanjem gibanju že lepa četa organizatorjev in agitatorjev socialističnih idej.

S smrtjo s. Železnikarja je delavsko gibanje zgubilo mnogo, a vendar so njegovi učenci pokret ohranili, poživeli in razširili.

Oseba s. Železnikarja je torej ozko vezana na razvoj socializma na Slovenskem in ga smemo prištevati med njegove početnike. Bil je med onimi, ki je nove ideje zanesel v slovenski svet, zlasti v nižje sloje, jih razširil, izpopolnjeval in poglobil. Prištevati ga smemo torej ne samo med prve početnike, temveč tudi med prve agitatorje, organizatorje in ideologe socializma na Slovenskem.

Te dni proslavljamo 25letnico smrti moža, ki ga slovensko delavstvo toliko pogreša: agitatorja, organizatorja in ideologa socializma.

Usoda je hotela, da je istega dne umrl v Ljubljani tudi s. Rok Drotek, njegov sovrstnik v delavskem gibanju. Poleg Železnikarja se ob tej proslavi spominjamo tudi s. Droteka. Delavsko gibanje je s. Drotek izpopolnil s najvažnejšim delavskim orožjem — s časopisjem in publikacijami. Istega dne je torej delavsko gibanje, ki se je tedaj že koncentriralo okrog socialno - demokratične stranke, ustanovljene leta 1896, zgubilo svoj največji opor.

Mnogo sodrugov, ki so tedaj že aktivno vodili politično gibanje delavstva, najdemo še danes v naš sredi: predvsem je to s. Mlinar, nadalje ss. Tekavc, Kopač, Čobal itd.

Krajevna organizacija SSJ v Ljubljani se danes spominja ss. Železnikarja in Droteka na skromen in dostojen način.

Spominski večer, 25. februarja, bo posvečen s. Železnikarju in vsem njegovim sovrstnikom, 26. februarja pa bo ljubljansko delavstvo njegov spo-

min počastilo na njegovem grobu pri Sv. Krištofu.

V teh časih preizkušenj se slovensko delavstvo spominja še težjih časov in brezmejne požrtvovalnosti naj

se uči pri početnikih socializma na Slovenskem. Sodrugi Železnikar naj nam bo vzor delavskega agitatorja, organizatorja in obenem tudi ideologa.

Preuranjena šola.

Vladno krizo so končno rešili in če bog da, bomo čez mesec dni imeli zopet vladno krizo in se bo zopet delalo na »koncentraciji« vseh demokratskih, kmečkih, radikalnih itd. sil, zlasti ker bo takrat proračun že pod streho in se bo lahko zopet začelo rekonstruirati in obnavljati vladno, saj je jugoslovanski nogomet v dekadenci in je jugoslovanski politični, parlamentarni in vladni šport našemu narodu že tako priljubljen, da mu je kar dolgčas, če ne sliši, da je vlada zopet v krizi.

Priznati moramo, da je bila to pot vladna kriza uprizorjena po vseh teaterskih pravilih in da gre glavnim metodarjem radikalne, demokratske in klerikalne stranke ter kmečko demokratske koalicije navdušena zahvala in gromovito ploskanje celokupnega naroda.

Takega špekakla so sposobne samo velike in za narod trepetajoče jugoslovanske stranke. Najprej so vrgli Vukičevičevo vladno, da vstvari najširšo koncentracijo, za katero so bile začetkoma vse stranke, končno so to najširšo koncentracijo začeli na vseh koncih in krajih omejevati, dokler se ni nazadnje izkazalo, da hočejo radikali vladati sami, da gre Davidoviču pri celem dirindaju le zato, da nadomesti v vladi Marinkovičeve demokratsko zajedniške ministre s svojimi davidovičevskimi demokratsko zajedniškimi

ministri, da je klerikalcem zgolj zato, da vladajo sami v Sloveniji, da je Radiću in Pribečeviću za koncentracijo pod svojo komando — kratkoma, da so bili vsi za koncentracijo, da pa koncentracije nihče ni hotel.

Najbrže zato, ker je korito sicer precej obilno, za vse pa še vedno premajhno.

Po sprejetju novega proračuna bodo najbrže mnogi doslej ugasli viri začeli zopet sveže curljati in takrat se lahko izzove zopet vladno krizo in se začne znova delati za najširšo koncentracijo v zgornjem smislu.

Zaenkrat imamo zopet staro Vukičevičevo vladno in tudi stare razmere: glad v Bosni, v Dalmaciji in Crnigori, komunist. procese, glavnjačo, prazne blagajne, brezposelnost, gospodarsko krizo, tuberkulozo, ampak na vse te domače stvari smo se že privadili in so s tem takorekoč že rešene. Po tej strani smo pravzaprav že popolnoma konsolidirani in je zato Vukičevičevo mnenje, da je koncentracija nepotrebna in odveč, čisto pravilno in v redu. Pravilno in v redu je tedaj tudi, da je zmagal Vukičevič.

Ni pa pravilno in v redu, da so naše skrbne stranke servirale narodu to odlično koncentracijsko šalo sredi februarja mesto 1. aprila...

Ljubljana pod socialistično komando.

Zveza hišnih posestnikov v Ljubljani izdaja svoje glasilo. V njem je napisal članek uvodnik pod gornjim naslovom, v katerem se prav bridko pritožuje, da je ljubljanski občinski svet soglasno sprejel predlog ss. Likarja in Miklošiča, da naj se zaščita stanovanjskih najemnikov še podaljša. Dvatisoč je nas hišnih posestnikov v Ljubljani, pa je občinski svet kljub temu, sprejel socialistični predlog in obenem grozi članek, da prihodnji hišni posestniki ne bodo več glasovali za demokrate in menda tudi ne za klerikalce, marveč bodo sami kandidirali. List povdarja dalje, da so se temu glasovanju v občinskem ljubljani, svetu čudili celo v Zagrebu in drugod ter očitali nezavednost članom. Vsaj pet hišnih posestnikov bi bilo moralo zapustiti sejo, pa bi bila nesklepčna. Osramočena zveza hišnih posestnikov obljublja posredovanje med posestniki in najemniki, a obenem pa naglašja, da so demokrati in hišni posestniki čisto pozabili dolžnost, da branijo zasebno lastnino. Tako!

Svoje mnenje smo že povedali o zaščiti stanovanjskih najemnikov. Dostavljamo tej duhoviti politiki zveze hišnih posestnikov le še to, da je baharija, da naj v Ljubljani odločuje v občini 2000 hišnih posestnikov, jako smešna. Zakaj, poleg 2000 hišnih posestnikov, med katerimi jih je tudi mnogo, ki nimajo namena izkoristiti stanovanjske najemnike, nad 8000 stanovanjskih najemnikov, ki pri občinskih in drugih volitvah tudi volijo. Uboga peščica 2000 naj torej odloča o usodi 14.000 volilcev v

Ljubljani in jih terorizira. Stališče, ki ga zavzema glasilo hišnih posestnikov, je popolnoma v nasprotju s potrebami velikega števila ljubljanskega prebivalstva. Poleg tega ima občina dolžnost, brigati se za splošni blagor, sedaj zlasti tudi v stanovanjskem vprašanju. Tu lahko pove zdrava pamet, ali je bolj važen blagor 2000 hišnih posestnikov, ki imajo 8.000—10.000 rodbinskih članov, ali pa za 12.000 volilcev, katerim pripada 48.000—50.000 rodbinskih članov. S tem je povsem matematično dokazano, da je žirokoustnost glasila hišnih posestnikov navadno žalje napihovanje, pa prav nič drugega.

In še eno frazo moramo pribiti, ki smo jo čitali te dni v dnevnem časopisu. Neki »hišni posestniki« so pisali, da so trdo delali in jedli močnik in krompir ter si nabavili svoje hiše, drugi pa so popivali in denar zapravljali. To je bajka. Z navadnim golim delom si ni nihče gradil hiš, niti tedaj, ko so bile drugačne gospodarske razmere. V povojni dobi so delali to le oni, ki so po naključju zaslužili ali kakor navadno pravimo obogateli z verižništvom, ni kdor si je res tudi s svojo marljivostjo postavil svojo hišico, so to le majhni bajtarji, ki pri verižništvu s stanovanji ne pridejo v poštev.

Glasilo hišnih posestnikov smeši tudi stanovanjsko akcijo občine. S tem najbolj dokazuje, da ima namen pasti splošnosti v hrbet in zasigurati patent verižništva s stanovanji tistim par hišnim posestnikom, ki so tega navajeni in bi ta posel radi opravljali nemoteno.

Napake v našem socialnem zavarovanju.

Vedno bolj se množijo pritožbe in pomisleki o pravilnosti dosedanjega izvajanja našega bolniškega zavarovanja, ne samo s strani delavstva, ki čuti vsak dan na svoji koži vse pomanjkljivosti administrativne strani institucije, ki jo ono vzdržuje, temveč tudi oni merodajni faktorji, ki so svoj čas s svojim eksperimentiranjem današnje stanje povzročili, se danes prijemljejo za glave in iščejo izhoda iz krize, ki ni bila potrebna. A večini izmed njih še danes gotovi interesi ne dovoljujejo, da bi pogledala stvari iz oči v oči in zagrabila bolezen pri korenini. Stara resnica je — čim več svobode, tem več napredka — čim bolj se kaka stvar omejuje in utišuje, čim bolj se ji jemlje možnost svobodne inicijative, tem manj bo sposobna za življenje. Ta princip velja in je dokazan ne samo v politiki in v gospodarstvu, temveč prav v vseh panogah življenja. Še bolj velja to za tako občutljivo napravo kakor je socialno zavarovanje, katerega uspeh je odvisen edino od neposrednega sodelovanja prizadetih. Klic po čim širši samoupravi se glasi danes po vsem svetu ne samo v političnem smislu, in poskusi strogih centralizacij le redkokdaj dosežejo zaželen uspeh.

Naše socialno zavarovanje je strogo centralizirano, nosilec zavarovanja je Središnji urad za osiguranje radnika (SUZOR) v Zagrebu, in Okrožni uradi za zavarovanje delavcev (OUZD) kakor ga imamo v Ljubljani, so samo njegovi izvršilni organi, ki imajo zelo omejen delokrog. Slednjim so podrejene ekspoziture po deželi (kakor v Mariboru, Ptuj, Celju itd.), ki vrše samo tehnično stran poslovanja, kakor mrtvi stroji, brez vsake pravice soodločevanja. Pri SUZORU se stekajo vsa denarna sredstva, ki potekajo iz zavarovanja po celi državi, in edino ono razpolaga z njimi. (Nalagajo se v Narodni banki.) Okrožnim uradom se nakazujejo iz centrale samo najnujnejši zneski, ki so jim potrebni za tekoče poslovanje, in na ta način se ne morejo vršiti nobenih ugodnih in potrebnih investicij. Mesto da bi denar, ki se zbira v eni pokrajini ali pri enem Okrožnem uradu, prišel zopet v dobro dotični pokrajini, da bi se z morebitnimi prebitki moglo tudi domačemu delavstvu, ki je ta denar prispevalo, nekaj nuditi v obliki zdravstvenih naprav, sanatorijev, kreditov k zidanju stanovanj, vajeških domov itd., gre ta denar nekam, odkoder ga nikdar več ni, kvečjemu da se daleč tam doli nekje ustanovi kako okrevališče, do katerega se pa mora našim bolnikom plačevati dolga in draga vožnja, in se čutijo vrhuteva v teh zavodih zapostavljeni kot tujerodci, medtem ko imamo v Sloveniji za take zavode dovolj idealnih krajev. To je tudi krivo, da je bil projekt za zidavo palače OUZD v Ljubljani

za polovico reduciran, a v Zagrebu se je mogla sezidati za SUZOR sijajna palača. Vse bi se še dalo prenesti, če bi SUZOR v tej obliki kakor je, bil za naše zavarovanje res tako zelo potreben, če bi res vršil toliko pozitivnega dela, da bi se brez njega ne moglo izhajati. Imamo pa že izkušnje iz stare prakse in vzglede v sosednjih državah, da je ena tretjina njegovega dela nepotrebna, eno tretjino bi ga lahko opravljale podrejene, samoupravne edinice, a za ostalo, to so v glavnem statistike in kontrola, bi pa lahko znižal stalež svojega uradništva za dve tretjini. Danes ima SUZOR 150 nameščenecv in upravni stroški znašajo pri Središnjem uradu na enega nameščenca 66.000 Din letno, pri Okrožnih pa samo 38.000 Din, medtem ko dobivajo nezgodni rentniki povprečno komaj 1612 Din rente letno. Koliko bi se že to dalo prihraniti na upravnih stroških, še več pa pri velikem številu potrebnih in nepotrebnih tiskovin, ki jih izdaja SUZOR v enotnih obrazcih za celo državo, ki pa se zelo pogosto menjajo. Koliko moči in časa se zapravi s centralistično-birokratičnim načinom poslovanja, z nebrojnim dopisovanjem od ekspozitur k Okrožnemu uradu, od tu zopet k Središnjemu uradu. Popolnoma enostavne reči, ki bi jih ekspoziture lahko same v svojem delokrogu reševale, tega ne smejo storiti; ne zaupa se jim niti izplačevanje podpora. Niti v bolj naprednih državah si niso upali privoščiti takega eksperimenta, v Avstriji, Nemčiji in tudi v Čehoslovski ne poznajo takega centralizma. Tam imajo vsi večji kraji samostojne bolniške blagajne, ki same odločajo o vsem, kar se jim zdi potrebno. Vse te bolniške blagajne pa tvorijo zvezd bolniških blagajn, ki vzdržuje primeren in praktičen uraden aparat v svrhu nadziranja pravilnega izvrševanja zakona, in vršitve socialne statistike, ki jo zbira in urejuje, ter kontrole nad premoženjem bolniških blagajn.

Na ta način imajo bolniške blagajne neposreden pregled čez svoje finančno stanje in zamorejo v potrebnih slučajih nemudoma ukreniti potrebno, da preprečijo morebitno oškodovanje, kar velja zlasti tudi pri iztirjevanju prispevkov. Današnje stanje pa potiska Okrožne urade in ekspoziture v apatijo, duši vsako inicijativo in ustvarja iz njih mrtve aparate, ki se pri vsaki priliki skrivajo za centralo. SUZOR je po zakonu dolžen kriti potrebe pasivnih Okrožnih uradov z rezervami od aktivnih Okrožnih uradov. To ustvarja pri nekaterih Okrožnih uradih, ki so kronično pasivni (na jugu), nezdravo predstavo, da imajo neke bogate strice, ki bo že njihove deficite pokril in s tem popolno nezanimanje za finančni

uspeh zavarovanja. Če bi bili samostojni, bi dobivali v svrhu kritja deficitov (n. pr. pri epidemijah) gotova posojila od aktivnih edinic in bi se morali nazadnje navaditi na ravnotežje svojega gospodarstva. Občeko-ristne ustanove, kakor zdravilišča, bolnice, ambulatorij, upravna poslopja itd., bi se pri decentralizirani zvezi lahko ravno tako ustanavljala, le da bi se take investicije vršile po skupnem sklepanju in odobritvi vseh v zvezi včlanjenih bolniških blagajn, ne pa kot danes, ko odloča o vsem ravnateljstvo SUZOR.

Dalo bi se debatirati tudi o tem, ali je bilo oportuno, da se je nezgodno zavarovanje združilo z bolniškim. To je vneslo svoj čas v naše zavarovanje velik kaos in povzročalo stalne težave. V Avstriji in Nemčiji tega ni.

Naše delavstvo stoji odločno za svoje zavarovanje, ne more pa dopustiti, da bi se s tem, kar si je priborilo šele po težkih bojih, lahko miselno eksperimentiralo in napravljalo torišče za razne ambicije. Zato zahteva predvsem takojšen razpis volitev v upravo Okrožnih uradov in konec komisarijatov, da bodo zamogli delavski zastopniki sami likvidirati današnji birokratični centralizem.

Velik del krivde na neuspehih zavarovanja se hoče naprtiti kvaliteti uradništva. O tem vprašanju ne moremo soditi, vsaj po deželi ne, kjer sami vidimo, da se dela še več kot treba. Dalo bi se pa mogoče tudi tu marsikaj zboljšati, dvomimo pa, da se bo to doseglo s tem, da se bo na vsa važnejša mesta postavila armada mladih juristov, ki nimajo o težnjah delavstva in njegovi psihologiji niti pojma. V zgoraj omenjenih državah vrše vse posle zavarovanja že od nekdaj uradniki, ki so izšli iz delavskih vrst, delavci, in ne moremo reči, da je tam zavarovanje slabše kot pri nas. Tudi o depolitizaciji uradništva se mnogo govori, svetovali bi pa, da se naj prej razna ravnateljstva depolitizirajo, da ne bodo pri vsaki novi vladi spreminjala barvo, mesto da so stalno voljena od čelnstva.

Mi radi paradiramo pred inozemstvom z našim modernim zavarovalnim zakonom, in res je zakon, v kolikor se tiče zavarovanja

samega, zelo dober, ali način izvajanja ga zna upropasti. To pa ne smemo dopustiti.

Vse to je dovedlo mariborsko delavstvo do tega, da je stopilo na plan v borbi za samoupravo pri bolniškem zavarovanju. Iz tega izvira tudi želja po lastnem Okrožnem uradu za mariborsko oblast. To stremenje se pobija s trditvijo, da bi manjši okrožni urad ne bil življenja zmožen. Ne drži. Ampak samouprava mu je potrebna. Če bi nam današnji režim tudi dovolil lastni Okrožni urad, ki pa bi moral za nakup vsake metre v Zagreb zaprositi, potem seveda je bolje, da nič ni. Mariborski Okrožni urad bi imel okrog 30 do 36.000 članov, na jugu pa imamo Okrožne urade, ki jih še 10.000 nimajo. Sama mariborska poslovavnica je ob likvidaciji 1. 1922. izročila novemu Okrožnemu uradu 4 milijone v denarju in papirjih, ter tri hiše v Mariboru, in majhna okrajna bolniška blagajna v Slovenski Bistrici, ki je imela komaj 400 članov, je ob prevratu izročila ljubljanski Okrajni bolniški blagajni 25.000 kron, za tedanji čas lepa vsota. Vse naše bolniške blagajne bi bile danes lahko bogate, če bi se jim takrat pustila samostojnost in marsikaj bi že s svojim denarjem lahko koristnega napravile in denar bi ostal v domačih hranilnicah.

Torej zahtevamo samoupravo za avtonomne edinice zavarovanja, ki naj med seboj tvorijo zvezo, katere naloga naj bo:

1. da izdaja interpretacije zakona in da čuva nad pravilnim izvajanjem istega;

2. da zbira statistiko in objavlja nje rezultate;

3. da kontrolira denarno gospodarstvo svojih članic.

Sporazumno, potem skupnih zborovanj zastopnikov delodajalcev in delojemalcev, pa naj zveza vrši:

1. ustanavljanje in vodstvo skupnih ustanov kakor: bolnic, sanatorijev itd.;

2. nabavo skupnih potrebščin: zdravil, tiskovin itd.

3. ustanovitev rezervnih fondov, službene pragmatike, plače nameščenecv in zdravnikov, socialno higijeno, riziko itd.

V vse druge posle samoupravnih edinic naj bi se zveza (oz. sedanji SUZOR) ne vmešavala.

Dnevne novice.

Razsodba v sporu nemških kovinarjev.

Razsodba v sporu nemških kovinarjev
Mezde nemških delavcev v primeru z mezdami jugoslovanskih delavcev.
— Cene življenskih potrebščin v Nemčiji in pri nas.

Kakor poroča »Der Montag«, je nemški državni minister za javna dela določil, da je razsodba, ki jo je izrekel razsodišče v sporu osrednjememških kovinskih delavcev, da se imajo urne mezde strokovnih delavcev zvišati od sedanjih 75 pfenigov na 80, obvezna in da se s tem za enkrat prepreči stavka kot tudi izprtje delavcev.

Mi bi si na podlagi gornjega dovolili nekoliko pripomb:

Iz gornjih navedb je torej razvidno, da so nemški delavci dosedaj zaslužili 75 pfenigov na uro in da bodo od sedaj zaslužili 80 pfenigov. Ako to mezdo spremenimo v dinarsko valuto, tedaj znaša to Din 10,80, ali na dan Din 86,40. Res je ta mezda še vedno za nemškega delavca, v primeru s predvojno plačo, premajhna, ker je mogel on s 5 markami takrat več kupiti kot more sedaj za 6,40,

ker se je tudi v Nemčiji po vojni vse podražilo, četudi od daleč ne v taki meri kot pri nas. Naš kvalificiran delavec za zasluži komaj povprečno 50 Din na dan, kar znači, da zasluži njegov nemški tovariš za 60 odstotkov več. Toda pravo razmerje, oziroma razlika v zaslužku se še le vidi, ako primerjamo množino blaga, ki ga more kupiti nemški delavec za svoj zaslužek in pa jugoslovanski za svojega. Ta razlika je naravnost strašna in kaže našo nekulturo v vsej nagoti.

Vzemimo n. pr. sladkor za podlago: V Nemčiji stane 1 kg sladkorja v kockah 80 pfenigov ali Din 10,80. Nemški delavec tedaj zasluži na dan pravno za 8 kg boljše vrste sladkorja. Pri nas pa stane 1 kg sladkorja Din 16.— Naš delavec zasluži dnevno 3,12 kg sladkorja. Nemški delavec tedaj zasluži v denarju za 60 odstotkov več v blagu pa za 153 odstotkov več kot njegov jugoslovanski tovariš! Treba pa je naglasiti, da ni samo sladkor v Nemčiji cenejši, ampak da so vse življenske potrebščine cenejše in je med nekaterimi še večja razlika kot je pri sladkorju.

ANGELO CERKVENIK:

Očiščenje,

križeva pot mnogih, ki so verjeli v lepoto in ljubezen. tragedija v šestih scenah.

Zena (se čudi): Naivno?

Ravnatelj (se zakrohoče): Tristo kosmatih! Saj res ne razume! (Zena ga začudeno gleda.) Ne razumete! Naj bo! Vam bom pa vso zadevo razložil: Policijskemu ravnatelju — če je pameten seve — nikdar ne zmanjka prič, kadar se kdo predrzne kloniti ga! Vse je tako zelo imenitno urejeno. Potrebno je le, da pokličem dva trgovca, ki res trgujeta s kokainom in morfijem in jima nastavim nož na vrat: če ne bosta tako in tako pričala, vaju dam zapreti! Poglejte, tu so dokazi, da res trgujeta! Kaj mislite, gospa, ali bosta dolgo premišljevala, kaj jima je storiti?

Zena: Ob prvi priložnosti bi vas izdala!

Ravnatelj (se krohoče): Mene izdala? Tako ju držim čvrsto na uzi... in če bi se predrznila: kdo bi jima verjel?! Zapreti jih dam, takoj! Prosim vas, kje je mogoče, da bi policijski ravnatelj, visok aristokrat, tako znan, čislán in uvaževan mož (rogajoč se) mogel na takšno grdobijo sploh pomisliti...

Zena (sama zase): Me vse smo boljše... ali so to ljudje? (Jezno) Vržite ga na cesto! Kaj zato!

Ravnatelj: Kaj zato?

Zena: Našel si bo drugod službo. Saj ni odvisen vprav od državnih par! Sposoben je in priden!

Ravnatelj: Presposoben, bi dejal! Presposobnih ljudi ne marajo! Nikjer jih ne marajo! In najprej bi ga dal zapreti, obsoditi! Razumete?

Zena: Ne morem razumeti, kako bi ga mogli po nedolžnem obsoditi in zapreti.

Ravnatelj (se zasmije): Če razumete ali ne! Pa čeprav bi ga ne obsodili! Pred sodniki bi stal, obdolžen bi bil! Zigosan! Saj sami veste, kako lahko vam je bilo dobiti službo, ko ste se vrnili iz zapora v svobodo... v svobodo (se krohoče). Lepa svoboda, kaj? Svoboda: biti lačen, žejen, razcapan, biti vagabund, berač...

Zena (žalostno): Tako tragično bi ne bilo, pa recimo, da bi bilo! Trdno verujem vanj, trdno vem, da bi tudi ta križ prevzel nase in bi ga junaško nosil.

Ravnatelj: Motite se! Če vam to ne zadostuje, dam pa še vas zapreti.

Zena: Mene?

Ravnatelj: Vas, da! Vas, zaradi vlačuganja!

Zena: Zato pač, ker nočem in ne morem biti več vlačuga... Res lepa pravica!

Ravnatelj: Ni pravila brez izjeme! Tudi pravica ima včasih svoje izjeme...

Zena (samozavestno): Tudi ta udarec bi prenesel.

Ravnatelj: Res, občudovanja vreden mož! Tudi to bi prenesel! Kaj mislite, kako bi bilo, ko bi ga povabil semkaj, priče pa bi sede tamle, recimo tam v kotu. Poslušal bi jih. Ali mislite, da bi njegovo srce še vedno gorelo v strastni ljubezni za vas?

Zena: Boris ne bi verjel, ne, niti besedice vam ne bi verjel! Ne bi mogel verjeti!

Ravnatelj: Takole bi mu pripovedoval kdorkoli, ki bi se ponudil za pričo: Lep večer je bil! Toplo je bilo v sobi, ogenj je plapolal v kaminu... Na divanu je sedela... O kako čudovita ženska! Kako me je objemala! Kako me je grizla! Krvavel sem... Glejte, tukaj je poznati ugriz njenih zob. In njen preopojni šepet... Moj sladki, je dejala, zopet živim, zopet sem prišla vsaj za kratek hip v hišo življenja... Ta bedak mi je uropal mir in nebeško srečo... pognal me je v trpljenje... in ta norec misli zdaj, da je izvršil Bog več tako dobro delo. O, ti moj sladki, vrni mi vsaj en sam trenutek sreče, samo en trenutek sreče, samo en trenutek življenja v tej snežni, ledeni pustinji brezdanje smrti, strahotnega niča, brezkrayne teme... Tako mi je šepetala in mi razkrila vse svoje prelestno telo... In se mi je ponudila: Vzem, vzemi! Vse je tvoje, samo tvoje... njegovo samo iz dolžnosti...

Zena (mračno gleda): Kristus, Kristus, če si res Bog... ne, ne... saj verujem vate... a povej, zakaj gledaš tolikšen greh in ne kaznuješ...

Ravnatelj: Golobčica... človek bi skoraj res verjel, da ste tako zelo pobožni!

Zena (sama zase): Kristus, povej mi, bo li verjel, ali bo mogel verjeti... Komu bo verjel, meni — vlačugi...

(Dalje prihodnjic.)

Cenen nakup blaga

in k temu še znatne plačilne olajšave samo pri dobro znani tordki

L. ORNIK

Maribor, Koroška 9

Bogata izbira vsevrstnega tekstilnega blaga in vseh oblačilnih predmetov.

Vse kar kdo za obleči si želi
Pri ORNIKU na obroke lahko dobi.

Pred kratkim smo omenili zaščito najemnikov v Nemčiji, ki je deloma odpravljena, deloma pa močno omejena. Toda delavci, uslužbenci in uradniki ne plačajo več kot eno petino njihovega zaslužka za stanovanje, ne glede na kakovost istega. Končno je treba omeniti, da je tako v Nemčiji, ki je bila v vojni premagana in ki mora sedaj plačevati strašen tribut zmagovalkam (med temi je tudi naša država) in da morajo to vojno odškodnino v največji meri doprinesati nemški delavci s svojim delom.

A kako je to mogoče, se bo marsikdo vprašal, da se delavcem v vojni premaganih držav boljše godi, kot se jim godi v takozvanih zmagovitih državah. Na to je prav lahko odgovoriti:

Ključ do boljšega življenja je pred vsem v rokah delavcev samih. Nemčija je zibelka marksizma. Tam so delavske organizacije na višku svoje organizatorične sile, da na žalost tudi razdvojene, vendar so še dovolj močne, da si morejo varovati saj minimalne življenjske pravice. Obenem pa Nemčija ni nobena napol balkanska država, dasi tudi v Nemčiji kapitalisti ne ponujajo ali »šenkajo« delavcem ničesar. Pri nas pa, na žalost, velik del delavstva raje klaverno obupava, kot, da bi se bojeval za človeka pošteno življenje.

Zato je treba nemške sodruge posnemati, a ne samo reči: »Pri nas se ne da nič narediti!«

Takih cirkularjev pa ni. Okrožni urad je izredno štedljiva institucija, je pa tako birokratično urejen, da so upravni stroški vključno majhnim plačam uslužbencev izredno visoki. Zato se pa glasi deviza: štediti. In okrožni urad, ki ga vodijo danes klerikalci, res štedi — toda ne pri birokraciji, nego pri zdravilih. Znano je vsakomur, da je delavstvo proti zdravilom Okrožnega urada izredno nezaupno. V lekarno pride bolnik po zdravila, ki mu jih je zapisal zdravnik. Zaupno pa skuša zvedeti od lekarnarja, koliko to zdravilo dejansko stane. In ko izve, da stane vse zdravilo s steklenico vred zanj kvečjemu 10 ali 15 Din, strese obupno glavo, odide in na prvem mostu zažene vse skupaj v vodo. Takih slučajev je na tisoče in nihče ne misli na ukrepe proti nespametni štednji pri zdravilih, ki jo vodi Okrožni urad. Članj ravnateljstva so morali na zadnji seji zvedeti, da je urad na proračunanih stroških za zdravila celo nekaj prihranil. Tukaj so umestni cirkularji, ki dovoljujejo zdravnikom dajatev boljših zdravil, ne pa tam, kjer jih ni potreba.

Politiko cirkularjev vodijo sedaj klerikalci na Okrožnem uradu s tem, da neprestano obsipavajo uradništvo z zapovedujočimi fermami. Najznačilnejši izmed vseh je pač tisti, ki prepoveduje uradnikom Okrožnega urada obračati se v službenih zadevah na člane ravnateljstva in jim grozi z discipliniranjem. Najgrši očitek nam sili v pero, ki ga tukaj zaslužijo grdi absolutisti in mogočnejši na Okrožnem uradu. Kam pa pridemo, če se že uslužbencem socialno-političnih uradov pri nas omejuje osebna svoboda. To se pravi, da bo odslej naprej discipliniran vsakdo, ki bo sploh spregovoril besedico v svoj ali uradov prilog s članom ravnateljstva Okrožnega urada. Hvala lepa za tako demokracijo. Potemtakem bi

se ne smeli državni uradniki nikoli obračati na poslance, železničarji bi ne smeli nikoli klicati socialističnega poslanca na svoj shod in občinski uslužbenci bi se morali občinskih svetnikov na široko izogibati, da ne pridejo v konflikt s klerikalnim pojmovanjem osebne svobode. Res prava »ljudska« stranka so naši krščanski socialci.

Izredni občni zbor Jugoslovenskega šumarskega združenja, ki je imel biti 22. in 23. januarja t. l., pa je bil radi tehničnih zaprek prestavljen, bo 4. in 5. marca 1928 v Beogradu s sledečim dnevnim redom: Razprava o členu 133. Zakona o šumama predvojne Kraljevine Srbije, ki je razširjen na celo državo in o pogubonosnih posledicah ob priliki njegove uporabe v praksi, o Zakonu o šumama, o ukinitvi gospodarsko-šumarske fakultete, o usodnih posledicah dosedanjega gospodarjenja s šumami, o predlogu zakona o neposrednih davkih, po izpremembah, izvršenih v davčnem odboru narodne skupščine, o nestalnosti šumarskega osebja in o budžetu ministrstva za šume i rudnike za leto 1928/29.

Toplo vreme zadnjih dveh tednov je po vsej srednji Evropi povzročilo, da se je začel sneg in led hitro topiti in da so radi tega reke narasle. Iz Nemčije, Češke in Avstrije že poročajo o novih poplavih in se boje še hujšega. Donava je zopet silno narasla in grozi ponovno preplaviti pokrajine ob svojem spodnjem toku, našo Bačko in Banat.

Volitve v nemški državni zbor bodo sredi meseca maja. Vse stranke v sedanjem državnem zboru so se zedinile na zasilni program, po katerem naj reši parlament najnujnejše predloge do 31. marca, potem pa se razide. Istočasno bodo volitve za pruski deželni zbor. Vse stranke že hite s pripravami, z največjo samozavestjo pa socialdemokratje.

O naraščanju mezd v Ameriki poročajo tednik »Industrial and

Labour Information«, ki ga izdaja mednarodni urad dela in ki ima zanimive podatke o mezdah v Zedinjenih državah Severne Amerike, ki so povzeti iz najnovejšega letnega poročila delovnega statističnega urada v Washingtonu. Iz tega poročila izhaja, da so se v letu 1927 mezde zvišale povprečno za 5 centov (Din 2.80). Od 73 strok so se pri 64 mezde zvišale, pri 9 po znižale. Tekom zadnjih 20 let, so se mezde povprečno potrojile. Od leta 1913 do 1927 so se dvignile mezde za dva in polkratno. Ob enem se je delovni čas neprenehoma krajšal in je znašal v letu 1927 povprečno 45 ur tedensko.

Podaljšanje roka za izvedbo volitev delavskih zaupnikov. Z ozirom na predlog Delavske zbornice v Ljubljani v zadevi podaljšanja roka za izvedbo volitev delavskih zaupnikov v letošnjem letu, ki je bil določen v smislu čl. 2 Navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov (U. L. št. 3/3 z dne 9. januarja 1928) za mesec januar, je Ministrstvo Socialne Politike z odlokom Z. R. br. 610/IV z dne 24. januarja 1928 odredilo, da naj Inspekcija Dela v Ljubljani v sporazumno z Delavsko zbornico v Ljubljani podaljša za letošnje leto navedeni rok. Vsled tega podaljšujem za območje Inspekcije Dela v Ljubljani, z ozirom na dopis Delavske zbornice št. 267 z dne 8. januarja 1928, rok za izvedbo volitev delavskih zaupnikov za leto 1928 do konca meseca marca 1928. — Šef Inspekcije Dela v Ljubljani: Inž. Evgen Baraga, s. r.

Samo Vaša korist je, ako nosite Karo čevlje, ker imate, radi dobre kvalitete, s tem najmanjši letni izdatek za obutev.

Za nego zob je potrebno potrebna zobna pasta
„PEBECO“.

Za rudarje in šumske delavce!

Govor poslanca s. Petejana v fin. odboru dne 20. jan. tl. ob priliki debate o proračunu ministrstva za šume in rude.

(Konec.)

Ta velekapitalistična gospoda ima neomejeno svobodo v izrabljanju delavstva, pri določevanju mezd in sme tudi zakonske določbe in predpise gaziti po mili volji. Do sedaj pač nismo doživeli slučajev, v katerem bi vlada branila zaščite potrebne delavce v borbi proti onim, ki jih izkoriščajo. Delavski razred je popolnoma neupoštevani, zakone, ki jih je parlament sprejel in kralj podpisal, smejo ti magnati potepati in kršiti,

kakor jim je prav in drago.

Ne pričakujem, da se bo današnje stanje delavstva z enim mahom izboljšalo, ker poznam predobro obstoječe razmere, da bi mogel kaj takega pričakovati. Moje besede so bile izrečene z namenom, da zainteresiram gospoda ministra za šume in rude za bedo rudarskih in šumskih trpinov, da dela, v kolikor ima direktno ali indirektno vpliva, na izboljšanje teh razmer in da usmeri svojo politiko v pravcu pomagiranja tistim, ki proizvajajo vse bogastvo in to so rudarji in šumski delavci.

Sedaj še nekaj
o bratovskih skladnicah,

ki obsegajo samo v revirjih v Sloveniji približno 13.000 zavarovancev in kjer je pred vojno došlo na vsakega člana povprečno, na Koroškem 763 K 30 vin., na Kranjskem 691 K 51 v in na Štajerskem 762 K 20 v kapitalnega kritja, tako da pride na 13.000 zavarovancev okroglo 9 milijonov zlatih kron. V smislu zgornjih podatkov bi morale te blagajne z ozirom na relacijo 1:14 — in to ni pretirano — imeti okroglo 123.000.000 Din. Zlate kroge so postale po vojni papirnate. Od 9.000.000 kron je ostalo 2.250.000 papirnatih dinarjev. Ta fond pa je že izčrpan, vsled česar je

starostno zavarovanje rudarjev v nevarnosti.

da dobi delavec svoj v potu obraza
prislužen denar nazaj,

ki ga je bil svojčas v dobri veri vplačal v zlati valuti. Glejte, Čehoslovaška, naša prijateljica, je že rešila to vprašanje, in sicer na ta način, da je kot prvi obrok za to rešitev stavila na razpolago znesek 100 milijonov čeških kron. Gospodje, tudi o tem vprašanju sem smatral danes za potrebno govoriti in sicer v tem smislu, da si vzamemo za vzgled Čehoslovaško ter sledimo njenim intencijam ter se zavedamo, da je tudi naša država dolžna valorizirati omenjeno vsoto, od čije devalvacije je samo ona imela profit; radi tega je tudi ona obvezna, da ta denar povrne v one namene, za katere je bil določen, ali pa naj prisili privatne družbe, da vsaj one to v delnem obsegu izvršijo. Nisem hotel s tem reči, da bi morali takoj dati na razpolago vse te milijone, ako to ni mogoče. Pravice penzionistov pa morajo biti zasigurane, ker so si oni s težkimi žrtvami in mukami pridobili pravico do penzijskega zavarovanja. Nočem se tukaj spuščati v podrobnosti glede pravilnika, o katerem bom imel priliko govoriti obširneje, kadar pride do razprave o njem samem, nego sem hotel podati tukaj samo nekako bazo za rešitev najbolj perečih vprašanj in dati gospodu ministru možnost, da o tem razmislija in donese primerne vsote v budžet za omenjene svrhe. Mislim,

Verujte mi, najboljši
in najmočnejši cestni
in štrpaci čevlji so

»KARO« ČEVLJI

Maribor, Koroška c. 19

da je v interesu vseh, da se to, kar je delavstvo za sebe vplačevalo, njemu zopet vrne, in da se ta institucija čimprej prenese in raztegne na celo državo, tudi na Srbijo in Črno goro.

Najodločnejše pa

protestiram proti ukazu ministrstva šum in rud, da naj bratske skladnice povišajo čakalno dobo za penzijo od 30 na 40 let in prispevke pa od 5 na 7%, ne da bi se poprej zaslužili interesirani krogi: rudarski delavci, Delavske zbornice in drugi. Apeliram h koncu na gospoda ministra, da vzame na znanje in vpoštev moja izvajanja. Kar sem povedal, sem povedal z ozirom na splošne interese, posebno z ozirom na interese delavskega razreda, ki bodo očuvani samo, ako se ta vprašanja pravilno in pravično rešijo.

Dolžnost gospoda ministra je, da vzame rudarje v zaščito,

ker to nujno zahtevajo interesi splošnosti.

Nočem pa in ne morem glasovati za budžet ministrstva šum in rud, ker je nezadosten in zgolj fiktiven ter ne donša nič boljšega, nego poslabšuje sedanji položaj.

Maribor.

Narodno gledališča v Mariboru.

Sobota, 25. februarja, ob 20. uri: »Dobri vojak Švejk.« Ab. A. Kuponi.

Nedelja, 26. februarja, ob 15. uri: »Grofica Marica.« Znižane cene. Kuponi. — Ob 20. uri: »Dobri vojak Švejk.« Kuponi.

Mariborsko gostovanje »Burgtheatra« v Schönherrejevi drami »Zena vrag« se vrši v ponedeljek, 27. februarja. Priporočamo čim skorajšnje rezerviranje sedežev.

Delavci! Delavke! Železničarji!
Privatni nameščenci!

V nedeljo, dne 26. februarja ob pol 10. uri popoldne bo v Gambri-novi dvorani

PROTESTNI SHOD

proti neznosnim razmeram v bolniškem in nezgodnem zavarovanju.

Delavci in delavke, železničarji in privatni nameščenci, pridite polnoštevilno in pokažimo, da nam šikanane, katerim smo izpostavljeni, pre-sedajo.

Naše geslo je: Proč z birokracijo in vlado meščanskih strank in podjetnikov iz bolniškega zavarovanja, socialno zavarovanje delavcem!

Kraj. org. SSJ in Stokovna komisija.

Celje.

Občni zbor krajevne organizacije SSJ za okolico Celje se bo vršil v nedeljo, dne 26. tm. ob 9. uri dopoldan v gostilni »Jugoslovan« v Gaberju. Na dnevnem redu bodo poročila funkcionarjev, občinskega kluba itd. in volitev novega odbora. Člani, ki so v zaostanku s članarino, se pozivajo, da izvršijo svoje dolžnosti še pred občnim zborom. Udeležba je za člane dolžnost! Odbor.

Javna proračunska seja »Svobode« se vrši v torek 28. tm. ob 7. uri zvečer v »Delavskem domu«. K javni seji imajo dostop vsi člani »Svobode«.

4. veliki vsedelavski izlet v Celju

priredijo v dnevih 26., 27. in 28. maja 1928 združene socialistične organizacije v Celju

Gameljne pri Ljubljani.

Dolgo vrsto let naš glas ni prišel v javnost. Kakor krti smo se zarili delavci v zemljo in se ločili od ostalega sveta. Prebudili so nas šele lepi skoro spomladanski dnevi in pa — podjetniški bič. V času, ko morajo naši sodruzi brez zaslužka in dela tavati v negotovosti in obupu, delamo me delavke po 16 ur na dan. Ni še dolgo, ko se je v nekdanji Stadlerjevi tovarni naselila nova tovarna Štara d. d. v Gameljnah kot podružnica istoimenske tovarne v št. Vidu. Dasi smo mlade, se vendar ne bomo pustile že v zgodnji mladosti tako brezmejno izkoriščati. Ne bomo dopustile, da si bo iz naših nizkih plač zgradil napol inozemski kapital svoje tovarne. Dovolj je, da moramo za nizke mezde prodajati svojo delovno silo, ne bomo pa pustile, da se nas bo na protizakonit način zaposlovalo po 16 ur dnevno. Kje je spoštovanje zakona o zaščiti delavcev, kje je izvajanje 8urnega delavnika, kje je plačilo za nadure? Ali res ni oblasti, ki bi napravila konec temu brezmejnemu izkoriščanju? Vemo, da je tu še oblast, ki ima zakonito moč, da odpravi to protizakonitost. Vemo, da je v prvi vrsti naša rešitev v združevanju, da je naša rešitev le v strokovni organizaciji.

Ko smo stopile v organizacijo, smo se počutile že spočetka toliko močne, da smo z uspehom branile naše pravice, po zakonu zajamčene. Na plan, v organizacijo vse do zadnje delavke! V združevanju je moč! Pozvale smo Inšpekcijo dela, da ugotovi protizakonitost in podjetje primerne podučiti o zakonih pri nas. — Delavke, ki niso zadovoljne z razmerami v tovarni.

Zalog.

† Roza Cernic. Kruta smrt je iztrgala iz naše srede zopet eno našo sodelavko. Roza Cerniceva je bila ena izmed naših najzavednejših

sodruzič. Idealna kakor je bila, je delovala z njo lastno ljubeznijo in požrtvovalnostjo v vseh naših organizacijah v Zalogu. Zato ni čudno, da je nas njena smrt najbolj nemilo dirnila in da jo bomo ravno mi tudi najbolj pogrešali. Njen pogreb je bil v nedeljo 19. tm. Številni venci in pa dolg spreved, ki se je žalostno vil izpred ljubljanske bolnice po cesti na pokopališče v Dev. Mar. v Polju, je pričal, kako globoko je pretresla vse njena tragična smrt. Poleg velikega števila drugih ljudi jo je spremljalo na njeni zadnji poti izredno mnogo delavstva, članov in somišljenikov »Svobode« v Zalogu, ki je tudi svoji zvesti članici podarila krasen venec. Pri odprtem grobu se je poslovila od nje v imenu »Zveze delavskih žen in deklet« in »Svobode« s. Ajdiškova. Z ganljivimi besedami se je spominjala še iz nedavnega časa, iz časa, ko je hodila k nji kot starejši sodruzič, iskati utehe, moči za to trdo življenje. Zlasti je poudarjala vso krivico današnje družbe, ki mesto da bi nudila v tem trdem življenjskem boju mladini vso potrebno oporo, sili njo šibko in mlado, v težki boj za obstoj, da jo ubije telesno in duševno. Ali je potem čudno, da je tudi ona, kot skrajno izkoriščana delavka-sotrpinka izgubila vero v življenje, v isto življenje, ki jo je tako kruto varalo? Ali ni razumljivo, če je po tolikih razočaranjih tudi njena mladostna duša omagala — obupala, in če se je v tem obupu tako krčevito oprijela misli na smrt, na smrt, kot edine rešiteljice, ki naj bi jo povlekla s tega zemeljskega blata, iz tega brezdnega trpljenja, tja v deželo sladkega miru in pokoja? ... Počivaj v miru, draga sodruzič! Razumeli smo te preje in te razumemo tudi sedaj, ko te ni več med nami. Mi vemo samo, da si omagala v boju za goli tvoj obstanek. Zato še enkrat: Spavaj v miru, spomin na tebe nam bo vedno svet!

Dramatični odsek »Svobode« priredi v nedeljo 4. marca ob 16. uri v dvorani g. C. Požarja Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi«. To je prvi nastop zopet oživilnega dramatičnega odseka. Zato vabimo vse sodruge in sodruzičice, kakor tudi vse druge prijatelje in ljubitelje lepih in nam koristnih iger, da se udeležijo predstave. Vabimo pa tudi vse sodruge in sodruzičice iz sosednjih občin in Ljubljane, da nas posetijo v kar najobilnejšem številu, ker s to predstavo se bo pri nas s Cankarjem nastopilo in dolžnost je naša, da počastimo ta nastop z obilno udeležbo. — Odbor.

Guštanj.

Čorbanje vina pred sodiščem. V torek je pred mariborskim okrožnim sodiščem končala pravda, ki je pred meseci zbudila med guštanskimi delavci in tudi ostalim občinstvom veliko razburjenje in zanimanje. V guštanski jeklarni imajo namreč delavci svojo kantino, v kateri bi morali dobivati z ozirom na svoje naporno delo v neprestani vročini cenejšo pijačo in jestvine. Tovarna radi tega sama podpira kantino s tem, da daje brezplačno prostore, luč in pozimi kurjavo. Kantina je toraj z ozirom na to tudi nekak del mezde za delavce. V njej ima kantino vdova po delavcu Roza Mihelič. Dejansko pa je vodil kantino nekaj njen gospodar Martin Stinek, proti kateremu se je delavstvo neprestano pritoževalo, češ da je v kantini po njegovi krivdi slaba in draga pijača. Meseca novembra p. l. se je med delavstvom zopet razširila vest, da so delavci zasačili Martina Stineka, ko je v kleti kantine »čorbal vino«. Martin Stinek in kantinerka Roza Mihelič sta radi tega vložila 5 tožb radi žaljenja časti pri okrajnem sodišču v Prevaljah proti tovarniškemu delavcem Maksu Žagarju, Viktorju Bavčetu in Francu Pušniku, ki so med delavstvom govorili o tem »čorbanju vina«. Obtoženi delavci pa so

se pred sodiščem zagovarjali z dobro vero, češ da imajo pravico kritizirati med seboj poslovanje tovarniške kantine in so nastopili tudi dokaz resnice pred sodiščem. Zagovarjal je obtožene delavce odvetnik dr. Avg. Reisman iz Maribora. Po dolgotrajnem razpravljanju pa je sodišče obtožene delavce oprostito krivde in kazni, češ da so bili v dobri veri in da se jim je tudi dokaz resnice posrečil, da je Martin Stinek res čorbal vino. Stinek se je izgovarjal, da je takrat, ko so ga delavci zapazili v kleti, vlival v sod le čisto vino, ki je bilo mastno od pipe, katero je namazal, ko jo je nastavil v novi sod. Sodišče pa je izreklo v svojih oprostilnih razlogih z ozirom na Stinekov zagovor sledečo značilno argumentacijo: »Pa tudi, ako bi bilo resnično edino le, da je Stinek vlival v sod od pipe mastno vino, smatra sodišče, da je vino s tem čorbal, ker tudi delavec ni dolžen, da vse požre, kar mu gostilničar na mizo postavi, posebno ako gostilničarja podjetje favorizira in naj bi bil v tej favorizaciji delavčev deputat k plači.« Proti tej oprostitvi sta se Stinek in Miheličeva pritožila na okrožno sodišče v Mariboru, ki pa je v torek njun vzklic zavrnilo in potrdilo oprostito sodbo okrajnega sodišča. Guštanski delavci so torej dobili popolno zadoščenje.

Studenci pri Mariboru.

Predavanje o Maksimu Gorkemu se bo vršilo v soboto, dne 10. marca ob 8. uri zvečer v društveni telovadnici »Svobode« v Studencih. Opozarjamo že sedaj vso našo kolonijo na to važno predavanje o velikem ruskem pisatelju in revolucionarju ter pričakujemo najštevilnejše udeležbo.

Čevlje po meri

kakor tudi vsakovrstna popravila iz najboljšega materiala, sol dna in točna izgotovitev po najnižjih cenah. August Gusel, čevlj. mojster Maribor, Frankopanova ulica Nr. 55

IVAN JAX IN SIN, LJUBLJANA, GOSPOSVETSKA 2.

ŠIVALNI STROJI

izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tovarne. 15 letna garancija. — Vezenje se poučuje pri nakupu brezplačno. PISALNI STROJI »ADLER«

Kolesa iz prvih tovarn, Dürkopp, Styria, Waffrad (Orožno kolo). Pletilni stroji vedno v zalogi. Posamezni deli koles in šivalnih strojev. — Daje se tudi na obroke! — Cenike franco in zastonji

Kolesarji, pozor!

Prihaja čas, ko bo treba Vaša kolesa popraviti, emajlirati in poniklati. — Vse to Vam izvrši po jako nizki ceni trdnika

Justin Gustinčič

trgovina in mehanična delavnica Maribor, Tattenbachova ulica št. 14 nasproti Narodnega doma.

Brezkonkurenčne cene! Brezkonkurenčne cene!

Glavno zastopstvo šivalnih strojev »Dürkopp«. — Veliko skladišče plačev in značilne svetovne znamke »Michelin«. — Zastopstvo koles »Waffrad Steyr«, »Peugeot«, »Puch« in več drugih znamk koles. — Zastopstvo motornih koles »Puch«. — Bogata zaloga vseh nadomestnih delov za iste, kakor tudi za vse druge znamke koles v naših krajih. — Specialna delavnica za popravila šivalnih in pisalnih strojev in ter njih vseh nadomestnih delov. Vedno v zalogi igle in olje prvovrstne znamke

SAMO V TRGOVINI

JOS. KARNIČNIK

MARIBOR, GLAVNI TRG 11

kupite moderne samoveznice, ovratnike, srajce, klobuke, čevlje, gotove obleke in vse druge modne in oblačilne predmete, po izredno nizkih reklamnih cenah (da se trgovina vpelje.)

Nikdo naj ne opusti poizkusa!

„JUNIPER“

zeleno francosko žganje z brinjevim ekstraktom je najboljšo sredstvo proti revmatizmu, glavobolu, zobobolu itd.

„JUNIPER“ PRSNE KARAMELE

so edino sigurno sredstvo proti kašlju, hripavosti itd. — Dobi se v vseh lekarnah drogerijah in konzumnih trgovinah. Trgovci, zahtevajte takoj engros cene. — Glavna zaloga:

VITOMIR DOLINŠEK

Zaloga parfumerije, kozmetike, kemikalij in galanterije

CELJE, GOSPOSKA ULICA 4

Brezplačni tečaj vezanja

na vsakovrstne šivalne stroje. Istotam zaloga najmočnejših šivalnih strojev in koles. Stroj na obroke 1000 Din ceneje edino pri trdniki Gabrenja, Maribor, Kralja Petra trg 1.

„Dürkopp“ šivalni stroji,

bodisi za čevljarje, krojače, šivilje ali za domačo porabo, so bili in ostanejo vedno najboljši. — Posebno pa opozarjam čevljarje, da imam v zalogi levične stroje (Linksarm), najboljše kakovosti in po brezkonkurenčnih cenah, proti 10letnemu jamstvu. — Se priporoča JUSTIN GUSTINČIČ, trgovina in mehan. delavnica, Maribor, Tattenbachova ul. 14, nasproti Narodnega doma.

Razpis idejnih načrtov

Krajevni šolski odbor v Hrastniku namerava postaviti novo šolsko poslopje z 12 razredi.

Zato vabi gg. arhitekta Slovenije, da vpošljejo do 20. marca t. l. idejne načrte v merilu 1 : 200. Določeni sta 2 nagradi: I. 10.000 Din, II. 5.000 Din. Natančnejši pogoji se dobe osebno pri vodstvu deske osnovne šole v Hrastniku od 11. do 12. ure, izvzemši nedelje in četrta.

Krajevni šolski odbor v Hrastniku.

V večjem industrijskem kraju se odda v najem

majhno posestvo

Stanovanje takoj na razpolago. Naslov se izve v upravi lista.

NAZNANILO!

Podpisana vljudno naznanja vsem cenj. odjemalcem in prijateljem, da je prevzela nelzpremenjeno in v polnem obsegu že 26 let obstoječo in daleč nakrog znano trgovino

s špecerijo, semenl in dež. pridelki Ivana Sirka, Maribor, Glavni trg 14.

Kakor do sedaj, bom skrbela tudi v bodoče, da postrežem z najboljšim blagom p. t. odjemalcem. — Z zahvalo za zaupanje, katero se je v toliki meri izkazovalo mojemu možu, prosim, da se to zaupanje tudi meni nakloni.

Marija Sirk.